

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

SOC

SOCIOLOGIJA

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

SOC.43.HR.R.K1.20

49652

Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici:

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti skraćeni potpis. **Zabranjeno je potpisati se punim imenom i prezimenom.**

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 20 stranica, od toga 1 praznu.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Kako A. Comte naziva razvojni stadij društva u kojemu će ključnu ulogu imati znanstvenici, stručnjaci i inženjeri?

A. teološki
B. metafizički
C. pozitivni
D. socijalni

(1 bod)

2. Koji sociolog tumači društvo kao skup činjenica koje se mogu mjeriti, istraživati i tumačiti?

A. Emile Durkheim
B. Howard Becker
C. Karl Marx
D. Zygmunt Bauman

(1 bod)

3. Koji je sociolog povezao nastanak i razvoj kapitalizma s protestantskom etikom?

A. Auguste Comte
B. Erving Goffman
C. Georg Simmel
D. Max Weber

(1 bod)

4. Koju metodu primjenjuje sociolog u istraživanju utjecaja jačine osvjetljenja na uspješnost učenja tijekom kojega jednomu razrednom odjelu svaki dan mijenja jačinu osvjetljenja, dok drugomu razrednom odjelu jačina osvjetljenja ostaje nepromijenjena?

A. analizu dokumenata
B. anketu
C. eksperiment
D. intervju

(1 bod)

5. Koji od navedenih oblika društvenoga života proučava interakcionistička perspektiva?

A. društvene organizacije i institucije
B. ekonomske i političke promjene
C. uloge pojedinaca i odnose u društvenim grupama
D. globalizaciju i društvene promjene

(1 bod)

6. Koja se od navedenih značajka odnosi isključivo na tradicionalno ili predmodernu društvo?

A. rast tercijarnoga sektora u proizvodnji
B. organizirana javno-zdravstvena zaštita
C. izjednačavanje životnih šansi žena i muškaraca
D. obiteljski suživot kao osnova ekonomskih aktivnosti

(1 bod)

7. Koja od navedenih sastavnica kulture **ne pripada** univerzalnim kulturnim sastavnicama?

A. jezik
B. rituali
C. moda
D. simboli

(1 bod)

Sociologija

---

8. Koja je teorija devijantnosti utemeljena na pretpostavci da nijedan devijantan čin „nije devijantan po sebi“?

- A. teorija anomije
- B. teorija učenja
- C. teorija etiketiranja
- D. konfliktna teorija

(1 bod)

9. Kojom se dimenzijom društvene stratifikacije, uz klasu i političku stranku, M. Weber koristi u svojem višedimenzionalnom pristupu?

- A. ekološkom orijentacijom
- B. društvenim statusom
- C. ideološkom pripadnosti
- D. vlasništvom

(1 bod)

10. Koji čimbenik društvenoga identiteta pojedinaca podrazumijeva različita kulturna očekivanja u ponašanju žena i muškaraca?

- A. rod
- B. srodstvo
- C. spol
- D. etnicitet

(1 bod)

11. Kojoj vrsti identiteta pripada životni stil pojedinaca koji svjesno donose odluku o, npr., kasnijemu stupanju u brak ili odluku o samačkome životu?

- A. nacionalnomu
- B. primarnomu
- C. regionalnomu
- D. sekundarnomu

(1 bod)

12. Kako se naziva kulturna promjena koja dovodi do postupnoga prodiranja tehnoloških novosti u svakodnevne živote pojedinaca?

- A. difuzija
- B. inovacija
- C. devijantnost
- D. akulturacija

(1 bod)

13. U kojoj je od navedenih tvrdnja objašnjena razlika u značajkama društvenih grupa i kolektivnoga ponašanja?

- A. U društvenoj grupi pojedinci gube osobni identitet, dok ga kod kolektivnoga ponašanja oni zadržavaju.
- B. U društvenoj grupi pojedinci su u kratkotrajnoj vezi, a kod kolektivnoga ponašanja imaju dugotrajne i stabilne odnose.
- C. U društvenoj grupi pojedinci razvijaju stabilne i trajne veze, a kod kolektivnoga ponašanja imaju spontane i situacijske odnose.
- D. Interakcija u društvenoj grupi i kod kolektivnoga ponašanja jednako je intenzivna, s tim da je u društvenoj grupi uvijek veći broj članova.

(1 bod)

14. Koji se od navedenih primjera odnosi na društveno djelovanje odnosno na društveno ponašanje pojedinca?

- A. uzimanje hrane iz hladnjaka
- B. otvaranje kišobrana dok pada kiša
- C. cijepljenje protiv bolesti COVID-19
- D. pisanje olovkom „koja donosi sreću“

(1 bod)

Sociologija

---

15. Pozorno pročitajte tekst.

„Dok gledamo svoje lice, figuru i odjeću u ogledalu, i zanimamo se za njih jer su naši, i zadovoljni smo s njima ili ne odgovaraju onome što bismo htjeli da budu; zamišljamo što drugi misle o našem izgledu, manirima, ciljevima, djelima, karakteru, prijateljima itd., što utječe na naš stav o sebi.”

Izvor: prevedeno prema <https://brocku.ca>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

S kojim je društvenim procesom povezan Cooleyjev pojam „ja u ogledalu” opisan u tekstu?

- A. s devijantnosti
- B. s individualizacijom
- C. s interakcijom
- D. sa stratifikacijom

(1 bod)

16. Koja se temeljna društvena institucija bavi određivanjem nadležnosti vlasti u slučaju zbrinjavanja komunalnoga otpada?

- A. ekonomska
- B. obrazovna
- C. politička
- D. religijska

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).
Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.
Točan odgovor donosi jedan bod.

17. Za koji su tip društva karakteristični početak masovne proizvodnje, razvoj transporta, urbanizacija i napredak tehnologije?

(1 bod)

18. Kako se naziva tvrdnja u sklopu sociološkoga istraživanja koju je potrebno testiranjem potvrditi ili odbaciti?

(1 bod)

19. Kako se naziva sastavnica kulture u kojoj članovi društva sudjeluju na prepoznatljiv i standardiziran način, pri čemu se učvršćuju veze među njima?

(1 bod)

20. Kako E. Durkheim naziva stanje neprilagođenosti pojedinaca na duboke i česte društvene promjene koje nastaju uslijed, npr. gospodarskih kriza i tehnoloških inovacija?

(1 bod)

Sociologija

---

21. Kojoj vrsti društvenoga identiteta pripadaju osobnost i etnicitet pojedinca?

(1 bod)

22. Kako se naziva oblik poligamijskoga braka u kojemu je jedna žena istodobno u braku s dvama muškarcima ili više njih?

(1 bod)

23. Kako se naziva alternativni oblik obitelji u kojemu je ženama i muškarcima, osim s bračnim partnerom, prihvatljivo imati spolne odnose i s drugim odraslim članovima njihove zajednice?

(1 bod)

24. Kako se naziva koncept razvoja koji dugoročno usklađuje tehnološki razvoj i ekonomski rast sa zdravljem ljudi i okoliša?

(1 bod)

25. Za koju je vrstu ekološkoga pokreta karakteristično da su aktivisti vrlo agresivni i nepopustljivi u provođenju svojih ekoloških uvjerenja?

(1 bod)

- 26.** Kako se naziva vrsta društvenoga položaja koji je pojedincu dodijeljen rođenjem ili srodstvom te ga ne može promijeniti?

(1 bod)

- 27.** Kako se naziva dugotrajni i složeni proces usvajanja norma i vrijednosti kojim pojedinci postaju članovi društva?

(1 bod)

- 28.** Kako se nazivaju društvene grupe s čijim standardima pojedinci ili neka druga grupa uspoređuju vlastita postignuća?

(1 bod)

III. Skupina zadataka

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijede dva zadatka **kratkoga odgovora** u kojima morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

29. Pozorno pročitajte tekst.

Mislav sa svojim roditeljima, suprugom i dvoje djece živi na selu. Njegovi su roditelji završili samo osnovnu školu i skromno su zarađivali od poljoprivrede i male proizvodnje mlijeka. Kako bi im osigurao bolje uvjete života, završio je tečaj za licenciranoga proizvođača sira, podigao je kredit u banci te kupio krave i strojeve. Nakon nekoga vremena i dosta promašaja s receptima izrade sira, veliki trgovački lanac otkupio je njegov domaći dimljeni sir koji je dobio i nekoliko nagrada za izvrsnost. Posao mu ide sjajno, gradi novi proizvodni pogon i turistička potrošnja traži od njega nove proizvode. Kupio je novi automobil te svoju obitelj prvi put odveo na more.

29.1. Koja je vrsta društvene pokretljivosti Mislava u odnosu na njegove roditelje opisana u tekstu?

(1 bod)

29.2. Kako Marx naziva skupine ljudi čiji je položaj na tržištu rada određen posjedovanjem, npr. zemlje, stoke i strojeva?

(1 bod)

30. Pozorno pročitajte tekst.

Prema Ervingu Goffmanu kada pojedinac nastupa pred drugim ljudima, kao u kazališnoj predstavi, od njih zahtijeva da ozbiljno uvažuje dojam koji želi ostaviti, da vjeruju da stvarno posjeduje obilježja koja naizgled posjeduje te da će izvršiti zadatak koji treba izvršiti.

30.1. Kako se naziva sastavnica društvene strukture koju pojedinci igraju pred drugim ljudima kao u kazališnoj predstavi?

(1 bod)

30.2. Kojoj teorijskoj perspektivi pripada Goffmanovo tumačenje društva i međuljudskih odnosa opisanih u tekstu?

(1 bod)

Sociologija

---

31. Pozorno pročitajte tekst.

Ivan je nakon osam godina zatvora u kojemu je bio zbog razbojstva pušten na slobodu, zbog čega se našao u brojnim problemima. Nije imao gdje stanovati ni od čega živjeti, a i sa sestrom je bio u lošim odnosima. Roditelji su mu također bili u zatvoru zbog razbojstva i ovisništva te su svoje stavove i vrijednosti prenijeli i na njega. Preminuli su, ali za njima ne žali. Ivan je stalno započinjao nove poslove, ali ih nije uspio dovršiti. U zatvoru je uspio barem završiti školu za tesara, no ne zna kako će od toga živjeti. Jedino je siguran da ne želi više osjećati krivnju.

- 31.1.** Kako se naziva vrsta socijalizacije u kojoj Ivan mora na slobodi ponovno usvajati pravila ponašanja kako bi ispunio očekivanja okoline?

(1 bod)

- 31.2.** Koji je agens odnosno čimbenik socijalizacije najviše utjecao na to da Ivan završi u zatvoru?

(1 bod)

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijedi jedan zadatak **kratkoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom i jedan **zadatak produženoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor u zadatcima kratkoga odgovora donosi jedan bod, a u zadatcima produženoga odgovora donosi jedan ili dva boda.

32. Pozorno promotrite tablicu i odgovorite na pitanja.

Tablica 1. Broj živorođene djece s obzirom na bračnost roditelja i broj sklopljenih brakova u Republici Hrvatskoj od 1995. do 2015. godine

Godina	Ukupan broj živorođene djece	Bračnost		Broj sklopljenih brakova
		Broj djece rođene u braku	Broj djece rođene izvan braka	
1995.	50 182	46 418	3764	24 385
2000.	43 746	39 819	3927	22 017
2005.	42 492	38 028	4464	22 138
2010.	43 361	37 609	5752	21 294
2015.	37 503	30 701	6802	19 834

Izvor: www.dzs.hr; <https://ec.europa.eu>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će obavljani u rješenjima ispita.

32.1. Navedite prema podacima iz tablice trend kretanja broja djece rođenih u braku i izvan braka.

Trend kretanja broja djece rođenih u braku: _____

Trend kretanja broja djece rođenih izvan braka: _____

(1 bod)

32.2. Navedite prema podacima iz tablice pojavu unutar bračnosti koja ima suprotan trend u odnosu na trend u broju sklopljenih brakova. Opišite stil života kojemu pripadaju trendovi obitelji prikazani tablicom.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(2 boda)

33. Pozorno pročitajte tekst.

Birokracija je, prema tome, kao i *fast-food* restoran, strogo definirana četirima sastavnicama formalne racionalnosti: učinkovitošću, predvidljivošću, kvantifikacijom i kontrolom kroz zamjenu humanih tehnologija nehumanima.

(...)

Razvoj *McDonald'sovih* racionalnih načela obično se pripisuje Rayu Kroc, osnivaču *McDonald'sovog* carstva. Osnovni *McDonald'sov* pristup, međutim, razvila su braća Mac i Dick McDonald. Braća McDonald's su svoj prvi restoran otvorila u kalifornijskom gradu Pasadena 1937. godine, na načelima brze usluge, velike količine i niskih cijena. Kako bi izbjegli kaos, mušterijama su ponudili krajnje ograničen jelovnik, te umjesto osobne usluge i tradicionalnog načina kuhanja uspostavili proceduru tekuće vrpce u pripremi i posluživanju jela. Umjesto obučenih kuhara, činjenica da su braća „ograničila jelovnik i rascjepkala proces pripreme jela u jednostavne, repetitivne radnje, omogućila je brzo učenje posla, te otvorila vrata njihove kuhinje čak i onima koji nikada prije nisu radili ništa slično.” Bili su prvi koji su počeli sa specijalizacijom ugostiteljskih radnika, dijeleći ih na „roštiljaša”, „pržioca”, „shake-pipničara” i *dressera* (onog koji na hamburgere stavlja posebne umake i priloge, te ih umotava), uspostavivši jasna pravila o tome što svaki radnik mora raditi, čak i govoriti. Braća McDonald su na taj način pokrenula razvoj racionalizirane „*fast-food* tvornice”.

Izvor: Mekdonaldizacija društva, 1999.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

33.1. Koji klasik sociologije povezuje procese racionalizacije i birokratizacije opisane u tekstu?

(1 bod)

33.2. Navedite i objasnite vrstu društva u kojemu model proizvodnje opisan u tekstu postaje prevladavajući model poslovanja u suvremenoj ekonomiji.

(2 boda)

Prazna stranica